UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Nouo Codice componendo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

BARTOLI A SAXOFERRATO

Commentaria in Codicem Iuſtinianeum.

LIBER PRIMVS.

De nouo Codice faciendo. Rubrica I.

1 Inuocatio diuini nominis, in principio cuiuſlibet operis, de-
ber precedere.
2 Notarius chriſtianus conficiens inſtrumentum inter iudeos, in-
uocat nomen Chriſti.
4 Genitiuus quando ſignificet id, quod eſt alterius.
5 Statutum: Si quis dederit damnum in re alterius, verificatur
etiam ratione poſſeſſionis, ex communi vſu loquendi.

RVbri. iſta habetur diuerſimode. Vera rubric. eſt illa quam
dicam vobis legẽdo, ꝛ debet dici cõſti-
tutio prima, vel liber primus, ſed non
bene ſtat. Diuidit in duas partes per
gl. ſuper verbo, de nouo. Tu potes di-
uidere rubricã iſtã in tres partes. Pri-
mo ponit quedã rub. generaliſſima, ad
omne opus faciendũ, vt inuocatio diui-
ni nominis. Secũdo ponitur rub. gene-
ralis ad totũ hunc librũ. Tertio ponitur rub. ſpecialis, ad hãc cõ-
ſtitutionẽ. Secunda ibi. Codicis do. Iuſtiniani. Tertia ibi de no-
uo Codice faciendo. ¶ Iterum hec ſecũda pars diuiditur in tres
partes, quia ponitur primo denominatio huius libri, cũ adiectio-
ne principis, tanquã cauſe efficientis. Secundo ponitur cauſa ma-
terialis. Tertio cauſa formalis, ꝛ lego rubricã totã, vt iuuenes in-
telligant. Secũda ibi, repetite prelectionis. Tertia ibi. Incipit cõ-
1 ſtitutio prima. ¶ In prima particula, nota ꝙ in principio cuiuſli-
bet operis debet precedere inuocatio diuini nominis, vt habetur
ĩ. de epiſ. ꝛ cler. l. Deo nobis. ꝛ de offic. prefec. preto. l. in nomine do-
mini. ꝛ l. j. ꝛ ij. ĩ. de vete. iure enucl. ¶ Ad iſtud op. quando nomen
Chriſti inuocatur ab homine diuerſe ſecte videtur fieri in contem-
ptũ. ĩ. de iude. l. iudeos. Sed cõſtat ꝙ in hoc libro ſunt leges diuer-
ſorũ Imperatorũ, qui fuerũt diuerſe ſecte, ergo inuocatio iſta non
bene ponitur. gl. dicit ſuper rubr. Digeſto. ꝙ fuit factũ a cõpilato-
ribus, qui erant chriſtiani, ꝛ etiam Iuſtinianus chriſtianus erat.
2 ¶ Et ex hoc habetis[a] quod licet notarius chriſtianus conficiat
a inſtrumentũ[b] inter duos iudeos, bene poteſt dicere, in nomine do-
b mini noſtri Ieſu Chriſti, non attento qui fuerunt contrahentes.
¶ Venio ad ſecundã partem, ꝛ dicitur hic: Codex dñi Iuſtiniani.
Contra, quia nomen generis non facit rem eſſe nominatam, vt no.
ĩ. de rerum permu. ſuper rubri. ſed nomen Codicis eſt nomen gene-
ris, q2 omnis liber poteſt dici codex, vt l. argentarius. §. edi autem.
ff. de eden. Reſpondeo nomen codicis ſimpliciter eſt nomen gene-
ris, ſed cũ adiectione eſt nomẽ ſpeciei electe. Et ita hic dicitur co-
3 dex domini Iuſtiniani. Et per hoc differt ab alijs codicibus. Fa-
teor, ꝙ ſi codex ſimpliciter ꝓfertur, intelligitur de iſto propter ex-
cellentiã, vt inſtit. de iure natu. gen. ꝛ ciui. §. ſed ius quidem ciuile. ꝛ
glo. hoc ſentit. ¶ Alterius hic dicit. codex do. Iuſtiniani. Contra,
4 imo eſt codex mei Bar. natura eñ genitiui eſt ſignificare † illud qd
eſt alterius, vt ff. mãda. l. ſerui Titij. de relig. ꝛ ſump. fu. l. ij. in prin.
Rñ. nam vt grammatici dicunt, genitiuus regitur quãq; ex natura
cauſe efficientis, quãq; ex natura cãe materialis. Et hic ſunt duo ge
nitiui. vnde dico, ꝙ vnus eſt ex natura cauſe efficiẽtis, alius ex na-
tura cauſe materialis, q2 dicit repetite prelectionis, ꝛ hoc, q2 con-
ſtat de mẽte, vbi autẽ nõ apparet, regit ex natura ei9 ꝙ eſt alterius,
c vt in ꝯtrarijs. ¶ Ideo ſi ſtatutũ[c] diceret, ſi qs dederit dãnum in re
alteri9, nõ intelligit alterius ex natura cauſe efficientis, ſed alteri9,
5 vt ſignificet dñium. Ita dicit tex. no. in d. l. ij. §. in locũ. de relig. † ꝛ ex
d vſu loquẽdi cõmuni verificatur etiã ex poſſeſſione[d] ſola, vnde po-
teſt dici res alterius, hoc eſt, poſſidentis tantũ. Ita tex probat in l.
j. §. ait pretor. ꝛ l. ſeq. ff. nau. cau. ita. Pro hoc habes gl. no. ſatis in l.
ij. circa princ. ff. de origi. iur. vbi dicitur ꝙ fundus dicitur coloni, ꝛ
equus dicit ragatij, ꝛ ideo quidam boni grammatici dicebãt, ꝙ ge
6 nitiuus † regebat ex natura poſſeſſionis. ¶ Sequitur in rub. ſacra-
tiſſimi. Cõtra, imo videtur quod fuerit hereticus, q2 dicit ſpiritum
ſanctum ſolum a patre procedere, vt ĩ. de ſum. trin. ꝛ fide catho. l. ij.
hoc autem eſt hereticum, vt c. j. extra de ſum. trin. ꝛ in ſimbolo dici-
tur, qui a patre filioq; procedit. Gl. ſoluit. nõ dicitur ſacratiſſimus
quia ſanctus, ſed quia tradidit ſacratiſſimas leges, vel quia fuit
inuictus, certe placet expoſitio gl. nec tamen arbitror ipſum fuiſ-
7 ſe † hereticum, quia licet diceret ſpiritum ſanctum procedere a pa-
tre, non tamen negauit a filio, ꝛ audiui quod dominus Iuſtinia-
nus fuit poſitus in cathologo ſanctorum. ¶ Sequitur Perpetui.
Contra, imo nihil eſt in mundo perpetuum, vt ĩ. de ſer. vrb. predi. l.
eum debere colũnam. ꝛ in aut. de nõ alienan. §. vt autem. Huius
timo. glo. exponit perpetuũ. id eſt generalis, ꝛ vide gloſ. circa hoc.
8 ¶ † Demum ſi vis ſcire, vtrum aliquid poſſit eſſe perpetuum,[e] vel
e ſempiternum, quod duret in ſecula ſeculorum, debes ſcire quod
nullum elementum poteſt eſſe perpetuum. Ita no. in d. l. eum debe-
re. ꝛ in aut. de non alie. §. vt autem. Ea vero que nõ ſunt elementa,
vt anima, iſta ſunt ſempiterna. Item actiones que introducuntur
a principe, quia non ſunt elementate, poſſunt eſſe perpetue, non
temporales, verum fateor ꝙ iura incorporalia, ſi eſſent acceſſoria
corporalibus, vt ſeruitutes, que non poſſunt eſſe ſine predijs, vt l. j.
communi. prediorum. tunc ſicut illud corporale elementum non po-
teſt eſſe perpetuũ, ita nec illa iura, vt l. ſi aliena. §. j. de vſuca. ¶ Se-
quitur in rub. repetite prelectionis. Contra quãdo iſta conſtitutio
fuit facta, nõ erat lectio repetita, nã tunc erat lectio repetita quan
do fuit facta emendatio ſecunda, de qua videbitis ĩ. tit. ij. Sol. di-
cunt quidam hãc rubr. fuiſſe compoſitam poſt primam ꝛ ſecũdam
emendationem: vnde merito hic dicitur, repetite prelectionis. Et
hoc ſatis placet, prout refertur ad primas duas partes rubrice q̃
ſunt generales ſed prout refert ſe ad vltimam partem, dico quod
illa facta fuit tempore preſentis conſtitutionis vel inſtitutionis.
¶ Item opponitur, quod vna tantum lectio fuit repetita. Glo. di-
cit, quod abundat iſtud pre, ſicut dicimus, de dote prelegata, ꝛc.

ADDITIONES.

a POMATES. ¶ Et ex hoc habetis. Certe iſta inductio non con-
ſonat, q2 tempore quo Iuſtinianus edidit opus hoc, nulli ibi erãt
conditores legũ, aut canonũ, vt ſunt qñ rogatur de inſtrumẽto no-
tarius a parte. preterea Iuſtinianus nõ dicit inuocaſſe ſuper re in-
fidelium, ſed in re ſua, arg. l. j. §. omnia. ĩ. de vete. iu. enucl. Et pro hoc
facit etiam dictio noſtri. nõ enim potuiſſet hoc Iuſtinianus reſpe-
ctu eorũ, cũ ipſi nõ haberẽt Chriſtum Dominũ, ꝛ ita notarius re-
ſpectu iudeorũ. preterea conſidera ad quid fit iſta inuocatio, ꝛ ſic
nũquid talis cõſideratio caderet reſpectu iudeorũ. ꝛ certe videt ꝙ
nõ, aut eñ fit gratia venerationis. ꝛ hãc nõ adhibet iude9 Chriſto,
aut fit vt illa ſequantur, que ponit gl. in auť. de here. ꝛ fal. in princi.
collatio. prima. ꝛ quid ad nos de his que foris ſunt. ij. q. j. ca. multi.
b ALEX. ¶ Conficiat inſtrumentum. Et cum inuocatio diuini no-
minis ſit de ſolennitate, adeo quod eius omiſſio vitiet inſtrumen-
tum, vt in c. non obſeruetis. in ij. xxvj. q. vij. Item cum ſit de conſue-
tudine, que conſuetudo multum attenditur in inſtrumentis, vt ca.
cum dilectus. de fide inſtr. Cuius etiam trãſgreſſor punitur. c. j. diſt.
in his igitur. ꝛ ſi notarius inter iudeos faciat inſtrumentum, debet
inuocare nomen Domini, cum ipſe ſit iudex chartularius iudei, ꝛ
ad ipſum adeuntes prorogant iuriſdictionem ſuam, ꝛ loci. Bene
facit quod dicit domi. Anto. in proemio Decretalium. Bene facit
glo. in authen. de armis, ꝛ in l. in nomine Domini. C. de offic. prefe.
preto. ꝛ de predictis Raph. ale. rex. in auth. vt prepo. nomen Im-
pe. §. vnde ſancimus. ver. imperij. ꝛ Imo. in rubr. de oper. nou. nun.
¶ Adde quod Alex. in rubr. de op. no. nun. tenet contrarium eius
quod hic dicit, ꝛ quod inuocatio diuini nominis non ſit de ſubſtan
tialib. tenet Bal. ꝛ Pau. de Caſt. qui dicit ita ſeruari pluriũ. ꝛ hoc
per gl. in l. generali. de tab. lib. x. vbi ponuntur ſubſtantialia requiſi
ta ad inſtrumenta conficienda, inter que non ponitur inuocatio
diuini nominis. Dicit tamen Ab. in c. j. de fide inſtr. coniuncto tex.
c. non licet. xxvj. q. vij. cum bona conſuetudine, ꝛ antiqua, quod po-
natur dici poſſe ſi omittatur, inſtrumentum publicum non valere.
Ex quo habes, ꝙ ſi eſt de ſubſtantia, inter iudeos debet inuocari,
ſi vero non eſt de ſubſtantia, non debere inuocari. Et ita inter con-
ſilia Ang. xciij. eſt copia vnius tranſactionis iurate, facte inter iu-
deos per notariũ chriſtianum. in qua nõ eſt nomen dñi. An autem
omiſſio nominis pape vel imperatoris vitiet inſtrumentum. vltra
Io. And. in data. vj. Abb. in d. c. j. Ang. plene conſi. ccxcj. vnum ver
bum per Ro. conſi. ccxciij. Bal. conſi. cxxx. lib. ij. per Abb. cõſi. lij.
vbi etiam ponit an ſufficiat parti allegãti conſuetudinem eſſe, ꝙ
inſtrumenta conficiantur abſq; nomine pape vel imperatoris pro-
ducere decem inſtrumenta abſque predictis nominibus, ꝛ quod
officialis loci ſcribat, vel fidẽ protocolli faciat, ita ſeruari, vide ibi
pulchre. Quid autem de nomine domini, ꝛ indictione, ꝛ que ſit in-
dictio, ꝛ quare dicatur, vide ſpec. tit. de inſtr. edi. §. j. ver. poſt annos
domini. ꝛ de omiſſione indictionis, vide Dyn. cõſi. xxxiij. Ro. conſi.
ccxliij. ꝛ an litere papales fidem faciant, ſi in earum plica non ſint
anni domini, per eundem conſi. ccxxxv.
* IO. FRAN. RVER. M. KAN. ¶ Ad Pau. de Caſt. hic qui
ſequitur Bar. ꝛ vide Ang. de are. in proe. inſtit. Ab. in rubr. conſti-

ſtitiones generales.de iudi.Bartol.in rubꝛ.ff.de nou.oper.nunc.⁊
Bald.in rubꝛ.ff.de iuſt.⁊ iu.
c POMA. ¶ Ideo ſi ſtatutum. Uide ad hec que poſui in rub.ff.de
operis no.nuncia.
d ALEX. ¶ Ex poſſeſſione contra doctrinam Bart. hic eſt text.in
l.j.§.j.de ſer.corru.vbi appellatione ſerui corrupti, nō venit ſeruus
bona fide poſſeſſus,ergo genitiuus caſus includit ſolum dominiū,
⁊ non poſſeſſionem.pro Bart.ſunt iura infinita de iure canonico,
vt eſt text.in c.pro illorum.extra de prebend.⁊ vide Bart.in rubꝛi.
de ope.no.nun.vide Benedic.de Plumbi.in l.is qui ſuis nummis.
ff.de manu.⁊ Bart.in l.j.§.fin.ff.de pecul.
e POMA. ¶ Perpetuum. Et de illa dictione perpetuū,vide etiam
glo.in c.reperiuntur.j.q.j.

LEX VNICA.

1 Princeps ex parte rei,non perſone,neceſſitate aſtringitur.
4 Priores ciuitatum habentes arbitrium, ſuper publica vtilitate
poſſunt ſtatuere,quod litigantes teneantur compromittere.
5 Dictio prius,duobus modis in iure aſſumitur.
6 Statutum quod litigantes compromittant,non habet locum,vbi
eſt inſtrumentum habens executionem paratam.
7 Uiri ſufficientes debent preponi ad opus faciendum.
Conſul,⁊ vir conſularis differunt.
10 Doctoratus eſt dignitas.
11 Doctor,qui docuit viginti annos,efficitur Comes.
12 Iudei.apoſtate ⁊ infames non poſſunt doctorari.
13 Contrarietates debent explicari per diuiſiones.
14 Intellectus quando circa legem ſunt plures,ſi iudicatur ſecundū
vnum,ſententia non eſt nulla.
15 Arbitrium ſi eſt datum in concernentibus publicam vtilitatem,
ex vigore talis arbitrij,non poſſunt ſtatuta corrigi.
16 Prefationes vtiles non ſunt reſecande.
17 Immo,correctiue,⁊ implicatiue ponitur.
18 Ex duobus inſtrumentis ſcriptis in vna charta primo ſcriptum
preſumitur primo celebratum.
19 Ordo ſcripture quando attendatur.
20 Dies ⁊ conſul,in lege clauſa in corpore iuris,nō requiritur,ſecus
in priuilegio.
21 Reſcriptum ad certam perſonam quando faciat ius generale.
22 Lites cito dirimere,pertinet ad vtilitatem communem.

HEc que neceſſario. ¶ Gloſ.j.hic di-
uidit hāc legem
in quatuor partes,⁊ bene,vt in ea habetis. ¶ Hic dici-
tur hec que neceſſario,⁊ ſic innuit ꝙ Princeps hoc ha
bebat neceſſario facere.Contra,qꝛ Princeps eſt ſolutus legibus,
2 vt l.Princeps.ff.de leg.Sol.quedam eſt neceſſitas † ex parte per-
ſone,⁊ iſta nō eſt in principe,vt in contrario,⁊ eſt quedam ex parte
* rei que indiget emēdatione,vt hic.Simile in domo* q̄ cadit,quam
ego dominus nō habeo neceſſe reficere, tamen domus ipſa habet
neceſſitatem reficiendi,vt no.in l.j.circa princ.ff.de impen.⁊ in l.im
penſe.eo.tit.⁊ de verb.ſig.l.impenſe,⁊c. ¶ Secundo opp.⁊ videtur
quod iſte tex.contradicat ſibijpſi,qꝛ dicit,in preſenti,⁊ j.dicit,cen-
ſuimus,quod eſt preteriti temporis,ſic ſumitur in l.verbum opor-
tebit.ff.de ver.ſig.Sol.vt in gl. ¶ Circa iſta partem quero, vtrum
iſta conſtitutio fuerit facta poſt ſecundam emēdationem Codicis,
an ante? Hic in gl.ſunt opi.quidam,quod poſt,⁊ exponunt hec ſci
licet iam correcta.quidam ꝙ ante per vnam expoſitionem innui-
tur,quod fuit ante.per aliā ꝙ poſt.Pro primo facit hec litera,que
a dicit,hec.Nam hoc pronomen*hic,hec,hoc,eſt demonſtratiuum
ad oculum,vt l.nemo.§.j.de her.inſt.⁊no.de hoc articulo in l.Me-
uius.§.duobus.de leg.ij.Sed illud quod non eſt correctū,demon-
ſtrari non poſſet, ergo innuit iam eſſe correctum. Secundo facit
pro hoc quod hic dicitur in preſenti.Item facit pro hoc quod di-
citur donare illud,quod non eſt,non poteſt donari.vt l.in edibus.
in fi.ff.de dona. ¶ Item pro hoc facit ꝙ dicit,cenſuimus. ¶ Item
in contrarium facit rubrica de nouo Codice faciendo. Item hoc
ꝙ dicit,corrigenda.Item prout dicit,reſecauimus,que omnia de-
3 notant preteritū tempus. ¶ Et hec vera.† Quod apparet per ſe-
cundam conſtitutionē infra poſitam.Ad ea que allegantur in con
trariū patet reſponſio clara. ¶ Uenio ad vnū,hic dicitur ꝙ ampu
tare prolixitatem litiū,pertinet ad publicā vtilitatē. Hoc apparet
in fin.iſtius conſtitutionis,⁊ j.de iudi.l.properandū.in princ.⁊ §.j.
4 **Super** hoc quero,† Priores huius ciuitatis habēt arbi-
* trium ſeu*poteſtatē ſuper bono , ⁊ pacifico ſtatu
huius ciuitatis,ſicut ſuper publica vtilitate, ⁊ vigore hui9 arbitrij
a faciunt ſtatuta,ꝙ habentes adinuicē cauſas cogantur[a] ad cōpro-
b mittendū:[b] queritur an valeat,⁊ oſtendo ꝙ non,[c] nam arbitriū da-
c tū ſuper publica vtilitate intelligitur de publica vtilitate omniū,
non de vtilitate priuatorū,vt l.j.in prin.ff.de magiſt.cōue.⁊ l.ij.in fi.
ad municip. Sed hoc pertinet ad priuatā vtilitatē principaliter,
ſecundario ad publicā,vt l. ſi quis ingenuā.§.fi.ff.de capti.ergo.⁊c.

Secundo arbitriū datū intelligit ſine leſione iuris alteri9, vt l.ij.§.
merito.⁊ §.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco pub.⁊ l.in fraudē de
teſt.mili.⁊ de admini.tuto.l.impuberi.j.de emāci.lib.l.nec auus.ſed
per tale ſtatutum ius alterius leditur.ergo nō valet.Et ꝙ per tale
ſtatutū ledatur ius alterius,eſt tex.in l.ſi minor.§.j.ff.de minori.vbi
d minor eo ipſo,ꝙ cōpromittit,leditur.[d] Preterea, vt gl.ibi dicit, eo
ipſo ꝙ aufertur alicui beneficium appellādi,leditur,vt ibi gl.dicit,
ſed per tale ſtatutū aufertur beneficiū appellādi,vt j.de arbi.l.j.er-
e go,⁊c.In contrariū,[e] ꝙ valeat tale ſtatutum,videtur caſus hic,qꝛ
pertinet ad publicā vtilitatē,⁊ pacificū ſtatum huius ciuitatis, vt
hic in prin.⁊ in fi.⁊ l.properandū.hoc puto verū,⁊ ex ſolutione con
trariorū apparebit veritas. ¶ Non obſtat primū cōtrariū,ꝙ illud
5 quod,⁊c,quia debes ſcire † ꝙ prius,in iure noſtro aſſumitur altero
de duobus modis.Uno modo,vt denotet quendā ordinē nature,
vt ſi fit iniuria principaliter filio,⁊ per cōſequentiam patri,vt l.j.§.
j.ff.de iniur.iſtud prius,nō denotat ordinē tēporis,qꝛ eo.tēpore fit
iniuria vtriqꝫ,ſed denotat quendā ordinē iuris.Secūdo modo di-
citur aliquod prius,ſecundū quendā ordinē intellectus faciētem,
ſeu patietē,⁊ huic intellectui finis eſt principiū, ⁊ illud dicitur pri9
ꝙ eſt finaliter. Uerbi gratia. Ego recipio te fideiuſſorē antequam
reus obligetur.poſtea obligatur reus, reus tenetur principaliter,
fideiuſſor acceſſorie.qꝛ intellectus iuris erat talis, vt l.ſtipulatus.
* de fideiuſ.* ⁊ l.generaliter. Si ergo aliquid fieret vniformiter ad
duos fines vtroqꝫ reſpectu diceretur fieri prius.Uerbi gratia,mu
tuo tibi procuratori cōtemplatione procuratoris,⁊ domini:vtriqꝫ
principaliter obligatur,vt l.ſi pupilli.§.j.cū ſua gl.ff.de neg.ge.⁊ ff.
ꝙ cū eo.l.cū qui.vel mutuo pecuniā animo cōſtituendi duos reos,
quilibet obligatur principaliter,vt l.ſi nō ſinguli.j.ſi cer.pet.⁊ l. eā-
dem.in prin.ff.de duo.reis.Itē ſi idē actus geritur a duobus reſpe
ctu diuerſorū finiū.contēplatione cuiuſlibet diceretur prius ſecun
dū ſuū reſpectū.Uerbi gratia,Emptor,⁊ vēditor faciūt vnū cōtra-
ctū,emptor prius,vt habeat rē:vēditor prius,vt habeat pretiū.vn
de ſecundum intellectū cuiuſlibet dicitur fieri prius,vel nō prius.
Nūc ad propoſitū,ſi fit iniuria filio,lex imaginat patrē ⁊ filiū prin-
cipaliter iniuriari,vt l.cū qui nocētē.§.fi.ff.de iniu.nec dicitur actio
patris acceſſoria,ratione filij,vt l.j.§.vſqꝫ adeo.de iniurijs. Ita in
propoſito licet ſecundū ordinē nature propter lites dānū ſit priua
torū principaliter,ſecūdario Republice,tamē ſecūdū ordinē intel-
lectus lex intelligit vtrūqꝫ prius ledi,licet ſecūdum ordinē nature
ſecus,ideo ad publicā vtilitatē pertinet.Nō obſtat ſecūdū,in quo
dicitur,ꝙ leditur ius alterius,⁊c,qꝛ qñ leditur per aliquod ſtatu-
tū factū ex vigore alterius arbitrij lederetur ius vnius partis , ita
ꝙ nō alterius,tūc fateor cōtrariū. Ita loquūtur cōtraria. Sed qñ
poteſt ledere actorē,ſicut reū.neutra pars leditur. Hic eſt text.no.
in l.de fidecōmiſſo.j.de trāſa. ¶ Non ob.l.ſi minor xxv.annis filio.
§.j.de minorib.vbi dicitur,ꝙ eo tēpore quo cōpromiſit. leditur,qꝛ
fateor in minore cōpromittente, qui vniuerſaliter cauſam ſuā non
f agitabit diligēter,vnde ab initio minor leditur,[f] qꝛ beneficiū appel
landi perdit,ſed in duobus maiorib.cōpromittentibus hoc nō eſt.
6 ¶ Et per hoc dico[g] † ꝙ ſ.dictum ſtatutum,quanquam generaliter
g factum,non porrigeretur ad eum,qui haberet paratam[g] executio-
nem inſtrumenti, vel teſtamenti,qꝛ tunc ius ſuum lederetur ita ꝙ
non alterius,vt de minoribus.l.minor xxv.annis. cui fideicommiſ-
ſum. ¶ Per hoc etiam apparet reſponſum ad illud, ꝙ de appella
tione dicitur.⁊ hoc de iſto principio. ¶ Sequitur,ideoque,incipit
ſecunda particula.videtur hic primo,quod ad quodlibet opus fa
7 ciendum debent preponi viri † ſufficientes ad illud, hoc autem in
8 principe preſumitur,vt de officio prefe.preto.l.j. ¶ † Secundo no-
ta quod quis debet dicere laudes,⁊ dignitates torum, de quibus
hic dicitur in rub.digeſtorum. ¶ Oppo.gl.hic exponit exqueſtor,
id eſt,qui queſturam dimiſit.Contra,in l.petitionē.§.egredientem.
de aduo.diuer.iud.Solutio.Poſſumus dicere quod nomen digni
tatis eſt,⁊ concordat cum illa. Uel poſſumus dicere,id eſt,ille,qui
9 queſturam dimiſit,⁊ tunc poſſumus dicere, quod non eſt † incon-
gruum vt vnum verbum exponatur ſecūdum duas expoſitiones.
¶ Oppo.j.de conſu.l.j.li.xij.Solu.Aliud eſt dicere conſul,⁊ intel-
ligitur de eo,qui habet adminiſtrationem.Aliud,vir conſularis,⁊
intelligitur de eo qui dignitatem habet ſine adminiſtratione.
10 **Quero.** circa hec,† vtrū doctoratus ſit dignitas.[h] hic vi-
h detur tex.ꝙ ſic ibi Theophilū virū clariſſimū.⁊c.
¶ In contrariū facit rubꝛ.proemij digeſtorum vbi vides,ꝙ quoſ-
dam nominat illuſtres:ceteros autē doctores non idem in §.cum-
que hoc.in proem.inſt.quod not.ac hoc modo poteſt reſpōderi ꝙ
Theophilus erat vir clariſſimus,quia Comes,nō qꝛ doctor. Sol.
dico quod doctoratus eſt dignitas.Caſus eſt extra de magiſt.cap.
quanto.Hoc etiam apparet,quia doctor habet iuriſdictionem or-
dinariam in ſcholares,vt auth.habita.j.ne fil.pro patr.⁊ in prima
conſtitutione digeſtorum.§.fi. ſed habere iſtam iuriſdictionem eſt
dignitas,ꝙ ex eo apparet,qꝛ ab ea alias repelluntur infames,vt l.
cum pretor.ff.de iudi.Fateor tamen,ꝙ nō eſt illuſtris,vt in rubꝛ.ff.

sed ſi

11 ſed ſi legiſſet per †xx. annos, tunc eſſet Comes[i] ſacri palatij, vel ſal⸗
i tem clariſſimus. ¶ Et ideo dico, ꝙ infames, apoſtate, † ⁊ ſimiles,
12 q non ſunt capaces nõ poſſunt doctorari.[k] ¶ Hoc idem dico de
k iudeis, quia non poſſunt doctorari, q2 non ſunt capaces alicuius
dignitatis, vt l. ſi. j. de iude. licet de iure antiquo forte aliud eſſet,
vt ff. de decu. l. generaliter. §. fin. ¶ Uenio ad tertiam particulam,
que incipit, quibus ſpecialiter. Primo ponit tria precepta, ⁊ con⸗
ferentia ad ea. Secundo ponit quartum preceptum. Tertio po⸗
uit quintum. Quarto ⁊ vltimo remouet quandam dubitationem
circa predicta. Secunda ibi, colligentes. Tertia ibi, ita tñ. Quar⸗
ta ibi, ⁊ ſi que earum, ⁊c. ¶ Uenio ad primam partem, ⁊ ſcribe ca⸗
ſum in prima parte. Domine Imperator video ꝙ vos hoc alijs
commiſiſtis, ſed quam dediſtis formã eis? Dicit Imperator. Nos
precepimus eis principaliter, ꝙ ipſi componerent leges certas, ⁊
breui ſermone, ⁊ congruis ſubderent titulis. Capio ſm illud. ſ. qđ
l dixi breui ſermone, ⁊ iſtud fiet reſecatis ſuperfluis prefationib.[l] ⁊ re
ſecatis ſimilibus ⁊ reſecatis legibus, a [legib. que in deſuetudinẽ
m abierunt. Item dicis, ꝙ debeant fieri leges certe[m]; quomodo po⸗
terunt fieri leges certe: fient reſecatis contrarijs addendo, vel mi⸗
13 nuendo, vel mutando, ſi opus fuerit. ¶ † Nota ꝙ contrarietates
debẽt explicari per diuiſiones, ⁊ diſtinctiones, ꝙ facit ad dicta te⸗
ſtium, ⁊ eorum dicta diuiſionibus debent adiuuari, vt extra de te
ſtib. c. cum clamor. ⁊ plene in l. inter ſtipulantẽ. ff. de ver. ob. ¶ Op
ponitur. hic dicitur ꝙ decem ſapientibus. imo quinq3 ſicut in cõ⸗
ſtitutione ſequenti. Sol. gl. in ſecunda cõſtitutione fuerunt qn⸗
n que, in iſta prima fuerunt decem. ¶ Item opponitur,[n] dicitur hic
certas. Cõtra, de l. dos a patre. ⁊ l. ſeq. ſolu. ma. vbi eſt obſcuritas.
Rñdeo, ad l. ſequentẽ, nihil ad propoſitũ, ſed quantum ad l. dos a
patre, dicit glo. fallit. vbicunq3 eſt opinio magiſtrorũ, ⁊ dicit bene.
Impoſſibile eñ eſt ꝙ lex fiat ita clare, ꝙ dubitationẽ nõ habeat.
14 † Et propterea dixi alias, ꝙ vbi circa legem eſt opinio, l3 aliqs iu⸗
dicaret ſm vnã opi. nõ verã, ſnĩa v3, nec dr cõtinere expreſſum iu⸗
ris errorẽ, vt l. cũ prolatis. ff. de re iud. ſm vnã lec. ¶ Gl. querit de
duob. dic vt in ea. ¶ Extra gl. quero, datum eſt arbitriũ quibuſdã
ſapientib. ſup aliquo negotio, vt ſup abundantia, vel publica vtili
* tate, an huius arbitrij vigore poſſint corrigere * ſtatutũ? Hic vide
tur tex. ꝙ nõ, niſi ſpãliter demandetur. Breuiter dico ꝙ ex vigore
15 cuiuſcũq3 arbitrij non põt qs ſtatuta iam facta corrigere, vel mu
tare, niſi hoc ſpãliter ſit pmiſſum, vt hic, vel niſi ſuperueniat cauſa
correctionis de nouo, que nõ erat, vel ignorabatur tpe ſtatuti con
o diti. Tertũ habes no. i l. ſi hoiem. ff. mãda.[o] ¶ In iſto §. omiſi duo
ɔ̃ria. ¶ Opponitur, ⁊ vr̃, ꝙ prefationes nõ debeãt reſecari, vt l. j.
16 ff. de orig. iu. hic dr ɔ̃rium, quare male. Sol. † hec loquitur de p̃fa
tionib. ſuperfluis, vtiles vero prefationes non ſunt reſecande. Ita
dicit gl. Sunt eñ prefationes vtiles, in qbus nomẽ dñi inuocatur
vt no. in rub. huius cõſtitutionis. Item ſunt vtiles prefatiões, ex
qbus põt colligi mens cõſtituentis. De hoc habetis legẽ no. ff. de
here. inſti. l. ſi. vbi dr ꝙ ex iſtis prefationib: mẽs diſponẽtis colligit.
o ¶ Op. hic dr imo, ⁊c. imo ponitur[p] p, ⁊ Gl. opponit, ꝙ dictio, imo
17 ponatur correctiue. nõ implicatiue. † de hered. inſti. l. ſi ita ſcriptũ.
⁊ de ma. teſta. l. Stichus. Gl. nõ ſoluit. Dic ꝙ qñq3 dictio imo, ad
ijcitur cũ copulatiua ⁊. vel etiã, tũc ponitur copulatiue, vel impli⸗
catiue, vt l. iuriſgentiũ. §. quinimo. ff. de pac. ſm vnã lecturã. Qñq3
ponitur ſimpliciter. ⁊ tũc aut pfertur ab hoĩe, ⁊ ponitur correcti⸗
ue, vt in l. cõtraria. Aut a lege, ⁊ tũc aut eadẽ eſt ratio, vel maior in
preſenti cã, quam in eo ꝙ adijcitur p dictionẽ imo, ⁊ ponitur im⸗
plicatiue, vt in l. iubemus. §. economus. de ſacroſ. ecc. Aut non eſt
eadẽ ratio, ⁊ tũc ponitur correctiue, vt l. ſi vehenda. in princ. ⁊ §. ij.
ad l. Rhod. de iac. ⁊ l. ſi ita ſcriptum. ⁊ l. Stichus imo Pãphilus.
ff. de manumiſ. teſta. ¶ Uenio ad ver. colligẽtes. dixi ꝙ in hac par
te, ⁊c. hic ponitur quartum preceptum. ibi ita tñ, ponitur quin⸗
q tum preceptũ. ¶ Nota hic de ordine[q] ꝙ priores in electione pri⸗
r mo ponũtur, ſequẽtes poſtea. Et iſtud facit[r] in ar. imo colligitur p
s caſu,[s] ſi reperiuntur duo inſtrumẽta ſcripta in vna charta, inſtru
18 mentum primo † ſcriptum preſumitur primo celebratũ, per iſtum
tex. tene mẽti. ¶ Opponitur, ꝙ reperio leges nouas poſtpõſitas.
Nã in ti. de ſum. trin. ponuntur leges Iuſtiniani, in alijs ti. inferio
ribus, reperiuntur alie leges aliorum [Imperatorum antiquorũ.
Solue vt in gl. ¶ Opponitur, ⁊ videtur ꝙ iſte ordo non ſit atten⸗
19 dendus, vt l. nec eñ. ff. de ſolu. Sol. qñ mens diſponentis † eſt certa,
ordo non attẽditur, vt ibi, ſed qñ eſt dubia, inſpicitur ordo, vt hic.
Iſta eſt ſol. Dixi in d. l. nec eñ. ⁊ dixi in l. ij. §. prius. de vul. ⁊ [pupi.
t ¶ Opp. ⁊ videtur, ꝙ leges non valeant ſine die ⁊ conſule,[t] vt j. de
20 diuer. reſcri. l. ſi qua. Sol. Priuilegia imperialia, † que in [corpore
iuris non ſunt clauſa, requirunt diem ⁊ conſulem, vt lege contra⸗
ria, ſecus in his que ſunt in corpore iuris clauſa, vt hic.

§. Et ſi que Hic remouet vnũ dubiũ. Op. Inſt. de iure
nat. §. ſ3 ⁊ ꝙ principi. So. Gl. hic loquitur
21 de † his que ſunt clauſa in corpore iuris, ibi ſecus, ⁊ hoc tenet Dy.
in c. in argumentũ. de reg. iu. lib. vj. do. Iac. bu. dicebat aliquãtulũ
latius ſic. Aut eſt certum ꝙ princeps voluit facere ius ſuum ge⸗
nerale, ⁊ eſt ius ſine dubio. Aut eſt dubium, ⁊ tunc aut nõ eſt clau⸗
ſum in corpore iuris ⁊ non eſt ius generale, vt d. §. ſed ⁊ quod prin
cipi aut eſt clauſum in corpore iuris, ⁊ eſt ius generale. ſi tamen
tenor eorum hoc patiatur vt hic, ⁊ l. non plures j. de ſacroſ. eccle. ⁊
de decur. l. neque Dorotheum.

§. Hec igitur. Hec eſt vltima pars ſecundum gloſſ.
in qua imperator, ⁊c. vt dicit gl. j. hu⸗
22 ius conſtitutionis. ¶ Nota quod ad communem vtilitatem [perti
net, vt lites citius decidantur, quod facit ad ea que dixi ſuper ea
conſtitutione. in prin. non habetis alia, ⁊c.

ADDITIONES.

¶ Pro concordia, aduerte quod Bar. inuoluitur vitio contrarie
tatis per do. Iaſ. in ti. Inſti. de actio. §. omnium dum dicit in l. ſi. C.
de iudi. quod licet a ſententia compromiſſarij non liceat appella⸗
re: tamen a ſentẽtia arbitri iuris ſic. Idem dicit idem tenere Bart.
in l. j. C. de arbi. ⁊ in l. ij. in fi. illo eo. tit. Addde Barto. in l. j. § inter⸗
dum. ff. a quib. appel. non lic. licet ſe remittat ad no. per eum in l. ne
mo poteſt. ff. de leg. j. Contrarius alleg. in hac prima conſtitut. Tu
dic, ſi bene conſideretur Bar. non meretur argui de contradictio⸗
ne, ⁊ poteſt ſaluari, vt etiam ſaluat Ioan. de Imo. ⁊ nouiſſimi, quia
aut ſtatutum ſimpliciter loquitur de compromiſſo, ⁊ tunc poſſit
ſaluari, vt dicit Bart. in d. l. fin. cum ſimi. aut ſtatutum procedit vl⸗
terius, diſponendo, ⁊ tenet quod omnino ſtetur compromiſſo, ſub
pena compromiſſi, ⁊ tunc etiam videatur tollere appellationem, ⁊
ita loquatur hic in hac prima conſtitut. ⁊ in hac ſententia videtur
etiam reſidere ipſe d. Iaſ. dum alle. Im. in d. l. j. ⁊ ita voluit innuere
Bart. in l. j. in fin. ff. a qui. appella. non licet.
* ALEX. ¶ Simile in domo. de materia vide Bar. ⁊ que poſt eum
dixi in rubr. ff. de no. oper. nuntiat.
* ALEX. ¶ Nam hoc pronomen. Quod inducit Barto. ad queſt.
quam vide in l. j. in princip. ff. de no. oper. nuntiat.
a POMA. ¶ Cogantur. De iſto ſtatuto vide que poſui ad Alex. in
rubr. ſolu. matr. ⁊ in l. qui ſe patris. in glo. ſi. ⁊ ibi Mod. j. vnde libe.
Rapha. Fulgo. conſ. lij. alias. clij. ⁊ Panor. conſi. xxxj. in primo du⸗
bio in ij. vo. Feli. in proe. Decreta. in c. que in eccleſiarum. ad fin. de
conſt. in c. eccleſia ſancte Marie. eod. tit. in c. ſi. verſic. fallit quarto.
eo. tit. ⁊ in c. licet in fi. de teſt. ⁊ in c. exceptionem. verſic. idem dic de
excep. quod in facto. extra de excep. Bart. conſi. cxvij. Barb. conſi.
xlij. in j. volu. ⁊ Fel. in c. ſicut de re iud. ⁊ aliquid in ſimili per Barb.
conſi. xxxvj. volum. ij. Panor. ⁊ ibi Feli. in rub. de treu. ⁊ pace. in fin.
Alex. in l. j. ff. de leg. j. ⁊ in l. j. §. lex Falcidia. ad leg. Fal. aliquid per
Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad trebel. ⁊ addita ad Ana.
conſil. xlviij. ⁊ lxxxix. Anchã. in c. canonum ſtatuta. de conſt. ⁊ dom.
Alexand. conſil. lxxxij. volumi. j. Barb. in c. cum omnes. in princ. de
conſtitu. ⁊ Alexan. conſi. ccx. vol. ij. Iaſ. in l. veluti. §. hec vox. quam
legit cum l. ſi quis. §. pretor. in iiij. no. ff. de eden. ⁊ in l. ij. C. eod. ⁊ in l.
qui ſe patris. poſt alios ibi. j. vnde libe. ⁊ Alexand. in l. j. j. vnde vir
⁊ vxor. ⁊ an conſil. xxxvij. vol. ij. vbi querit an tale ſtatutum habeat
locum in legitimato ſuper actu iurato. ⁊ in conſ. lx. in iij. dubio. vol.
ij. vbi querit, an ſtante ſtatuto, quod inter contrahentes fiat com⸗
promiſſum illud habeat locum in legitimato. ⁊ in ſecũda querit, an
habeat locũ in naturali ⁊ ſpurio. ⁊ lxij. eo. vol. ij. vbi articulus iuris
vel res eſſent clare, vel peteretur animo calũniandi, ⁊ do. Fel. in ca.
inter monaſteriũ. in ver. lxxx. limita. de re iud. ⁊ Alex. lxxij. vo. iij. vbi
dicit ꝙ nõ habet locũ in cauſa appellationis, ⁊ Pau. de Caſt. cõſi.
lxxv. vbi ⁊ ipſe ponit de hoc ſcilicet de cã appellationis, an tale ſta⸗
tutũ reſpiciat ordinẽ procedẽdi, vel decidẽdi. Et alia pulchra circa
hoc vide Ro. conſi. cccc. vbi dicit ꝙ tale ſtatutũ exhorbitat a iure,
⁊ nõ cõprehẽdit caſum iniuſtũ. ⁊ Iaſ. in l. fratris. j. de trãſ. vbi dicit, ꝙ
tale ſtatutũ nõ habet locum in agnatis obſt. exceptio litis finite, ⁊
Soc. in iiij. vbi ponit, an tale ſtatutũ habeat locũ vbi ex forma ſta⸗
tuti petitur executio inſtrumẽti guarẽtigiati, ⁊ xxxvij. vbi ponit, an
habeat locũ vbi petẽti cõpromiſſum obſtaret exceptio litis finite.
ſeu impediẽs litis ingeſſum. ⁊ Bal. in c. cũ veniſſent. de eo q mitt. in
poſ. cã rei ſer. vbi ponit an cõprehẽdat clericũ. ⁊ cõſi. v. in ij. parte. ⁊
an ɔ̃prehẽdat minorẽ vide Bal. ⁊ ibi addidit i l. ſi. j. de reſt. in integ.
b P. PAV. P. ¶ Ad compromittendum. Sequitur opi. Barto. hic
Alex. in l. j. cum ſe. ff. ſo. mat. Uide que habes in ver. ſtatuta. de iud.
vbi multa circa hoc an tale ſtatutum ſit fauorabile, vel odioſum.
c ALEX. ¶ Quod non. Contrarium concludit Imo. in l. j. ſol. mat.
⁊ ad plures queſtiones ſimiles, vide per Bartol. in l. ambitioſa. de
decre. ab ordi. facien. ſed an ſtatutũ de hoc hic ſit fauorabile, Bal.
quod ſic in l. qui ſe patris. C. vnde libe. ⁊ vide de hoc Bald. hic.
d P. PAVP. ¶ Quod compromittit, leditur. Uide Alex. late in l.
hereditas la. j. ff. ad Trebel.
e ALEX. ¶ In contrarium. Et an poſſit appellari ab arbitris ele⸗
ctis ex neceſſitate ſtatuti vide Bart. hic Contrarium tenuit idem
Bart. in l. j. in fi. a quibus appella. non licet, ⁊ ibi vide que dixi poſt
Bart. ¶ Adde de arbitris electis ex forma ſtatuti an ſint meri iu⸗

cu es,vel arbitri,vel arbitratores.Pe.de anch.conſi.cclxx.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ De fideiuſſor. Hanc eandem doctri⸗nam ponit Bal.in l.j.ff.de iuſti.ꝛ iur.ꝛ eodē modo dicit de verbo, principaliter.in l.ambitioſa.ff.de decret.ab ordi.faciē.ꝛ in ſimili in l.quoties.§.pe.ff.de he.iſti. Iſtā etiā ponit Bal.ī c.auditis.de ele.
f ALEX. ¶ Minor ledit.Et an ſtatutū de cauſis cōpromittēdis li get minorē,Bal.ꝙ ſic in l.fi.de in inte.reſt.ꝛ ꝑ Pe.de anc.ī c.cano⸗nū ſtatu.de cōſti.ꝛ cōſuluit Bar. ¶ Adde pulchre Bal.cōſi.inci. pupillus.ꝛ ibi an valeat renūciatio de non petēdo reductionem ꝛ qd ſi ſtatutū denegat reclamari,eſt nu.cccxc.ij.li.ꝛ ꝑ eundē ſup ſta tuto Laudēſi,cōſ.ccvj.iij.lib.per eundē cōſi.cccxxxvij.j.li.ꝑ Rom. pulchre cōſi.xc.ꝛ ibi etiā qd ſi ſtatutū remouet reclamationē que rele,appellationē,ꝛ ſimilia,qualiter minori ſuccurratur,ꝛ ꝙ ſtatu tū liget minores voluit Bald.cōſi.liiij.j.li.vbi dicit ꝙ ſi ſtatutum diſponit,ꝙ miſſus in poſſeſſionē ibi ex primo decreto lucretur fru ctus,ligabit ꝛ minorē in caſu quo contra ipſum poteſt fieri miſſio. ꝛ hoc no.ad ſcripta in l.ſi finita.§.Julianus.de dam.infect.
g ALEX. ¶ Paratam executionem inſtrī.Et ad hoc vide Bar.ꝛ q̄ ibi dixi in l.eleganter.in prin.ff.de cōd.inde. Itē nō poſſet peti tale cōpromiſſum publicatis atteſtationib.ſm Bal.no.in l.j.C.de trāſ. ¶ Adde Pe.de anc.conſi.clxxxiij.Bal.conſi.clij.lib.iiij.ꝛ conſ.cl⸗xxxiij.iij.lib.conſi.cxxvj.j.lib.conſi.cxciij.iij.lib.alias iiij.
h ALEX. ¶ Sit dignitas. Dicit tamen tex.no in l.j.C.de profeſſ.q in vrb.Conſtantinopo.ꝙ doctor,qui legit per xx.annos,efficitur Comes.ꝛ no.hoc.ꝛ vide in proemio digeſtorum.ꝛ per do.Abb.c. propoſuiſti.de proba.Et ad hec dicta per Bar.vide vnum nota⸗bilem tex.in auth.vt lic.ma.ꝛ auie.§.reliquum.colla.viij.
i ALEX. ¶ Tūc eſſet Comes.Et pro hoc tu alle.l.Alexādrinis.C. de decurio.li.x.oēs tū doc.ſunt nobiles,ꝑ l.prouidendū.ȷ.de poſt. Et qs debeat magis honorari an doctor vel miles,dt Bal.in ru. de iuſti.ꝛ iur.circa fi.ꝙ doc.legū ſciētes deberēt preferri,ſed nō do ctorelli.Ang.aūt in l.tribunus.ff.de teſt.mi.dt ꝙ tpe belli,ſunt ma gis honorādi milites,ſed tpe pacis ſunt magis honorandi docto⸗res.arg.tex.in §.ſi.in proe.Inſt.ꝛ no.ꝙ hoc dictū Ang.dʒ intelligi de militib.militātibus,nō de militib.nrī tpis.q nō ſunt armate mi litie,nec ſunt vtiles tpe belli,ꝛ ſic nō habēt priuilegia militū,vt di xit Cy.in l.j.ȷ.de iur.ꝛ fac.igno.Et adde ꝙ milites nrī tpis non ha bēt aliqua priuilegia,niſi q: honorātur in ſedēdo,ꝛ bibēdo,nec ēt dignitas eſt in militibꝰ,etiā ſi ſtāt in expeditiōe militie armate,vt eſt in proemio huiꝰ libri.§.qbus.ꝑ doc.ꝛ vide Jo.de Imo.ī c.j.de maio.ꝛ obe.de milite creato a principe,vel a papa,q: lʒ ſit poſte⸗rior ī tpe,tū dʒ ꝑferri militi creato ab īferiore,vel ab alio.Et ita vr̄ dicēdū in doc.ꝛ vide Bal.in l.j.in fi.q bo.ced.poſ.de militib.a prin cipe creatis,q: hodie lʒ ſint in exercitio militari,tū aliqua retinēt priuilegia.Et vide ꝑ Mod.ī l.j.ff.de re iud. ¶ Adde Alex.latius in rub.de vul.ꝛ pu.ꝛ ceteris paribus precedit antiqor ſanguine,ꝛ nobilior,vt voluit Bal.in l.nemini.ꝑ illū tex.ȷ.de aduo.diuer.iudi. ꝛ doctor primo licētiatꝰ,poſtea doctoratus ꝓcedit medio tpe do⸗ctoratū,vt voluit Ang.Aret.in §.quedā.Inſti.de actio.ꝑ tex.ī l.j. C.de cōſul.li.x.legiſta ꝓcedit artiſtam,ꝛ canoniſta vtrūqʒ ꝛ doctor iuris vtriuſqʒ ꝓcedit vtrūqʒ:theologꝰ vero oēs,preterquā in bn̄fi ciis obtinēdis,tūc pure canoniſta ꝓfertur theologo,ſm Hoſt.Jo. andr.in c.j.de conſan.ꝛ affin.niſi eccleſia in qua bn̄ficium obtinere curauit,indigeret theologo,vt q: eſſet vicina hereticis.Et hoc ſe quitur Ro.conſi.cccxxxiij.circa fi.Et an doctoratus poſſit ꝑpter inſufficientiā literarum auferri,ꝛ a quo,vide Bal.conſi.cccxxxiij. iij.li.ꝛ an qui doctorari voluit ex priuilegio,ꝛ non obtinuit,poſſit redire ad ius commune,per eundem.conſi.cccxxvij.
k ALEX. ¶ Doctorari. Quid in iudeis,vide l.gn̄aliter.ī fi.ff.de de cu.ꝛ Bar.in d.l.fi. Adde ꝙ idē in eo q non eſt legitime natus,ꝑ l.j. §.in honorib.ff.de mu.ꝛ hono. Ita dixit Bemi.ꝛ Pet.de anc.ī cle. ij.de magiſt. ¶ Adde ſm Pau.de ca.hoc idē eſſe in nutrito malis moribus.alle.l.medicos.de profeſ.ꝛ med.q: ſunt infames ſaltē in⸗famia facti. De iudeis autem conſuluit Pe.de ancha.conſi.cclxij. ꝙ ſtante ſtatuto,quod nullus eligatur ad officia ſub pena,niſi ſit fidelis,ꝛ deuotus eccleſie romane,quod ſi quis balotando procu ret quod iudeus eligatur,non incidit in penam.ibi vide.
l P.PAV.P. ¶ Superfluis prefationibus. Vide limitationes mul⸗tas per Fely.in proemio Grego.ad finem.
m ALEX. ¶ Leges certe.Et pro hoc vide qđ elegāter dicit Bar. in l.ſi.§.pe.de cond.inde.
n ALEX. ¶ Itē opp.Et adde Bart.in l.qui Rome.§.duo fratres. ff.de ver.obl.dixi in l.ij.ȷ.qn̄ prouo.nō eſt neceſ.ꝛ idē ſeqtur Bald. in ij.conſtit.huius ti.in ver.arma.ꝛ Bal.in l.ij.ꝛ ideo dixit Jo.an. in nouel.in c.j.de poſtu.prela.in vj.ꝙ vbi ſunt contrarie opi.error iuris tali caſu dicitur probabilis,ſicut error facti.
* ALEX. ¶ Corrigere. In gn̄ali mandato non includitur corre⸗ctio.adde Bar.in l.ambitioſa.ff.de decret.ab ordi.faciend. Adde etiam ꝙ ſi prohibitum eſt emendare vel corrigere,tamen permiſ⸗ſum eſt declarare,l.edita.ꝛ ibi Bal.ȷ.de edend.

o POMA. ¶ ff.manda. Vide Rom.conſil.lxv. Panor.conſil.ciij.ij. volum.Rom.conſil.xxxvij.in ij.dub.ver.ij.q:ꝛ Feli.in ca.j.cum ſeq. de conſtit.ꝛ Rom.conſil.ccxviij.ꝛ vide corroboratum hoc dictum per pulchra exempla per Barb.in c.cum M.de conſti.ꝛ in c.cum omnes.eod.titu.ꝛ vide Alexand.conſil.cvj.volu.ij.
p ALEX. ¶ Immo ponitur. De dictione immo,adde bonum tex. in l.cognitio.de offi.eius cui man.eſt iuriſd.ꝛ facit ad no.per Imo. in l.j.ff.de re iudic.ꝛ per Bart.in l.ſi ita ſcriptum.ff.de heredi.inſti.
* IOAN. FRAN. RVER. ¶ Adde Bar.in l.ſtichꝰ.ff.de manu.
q ALEX. ¶ De ordi. No. ordinem hic attendit,quod eſt verum ſi leges ponantur in eodem tit.ſecus ſi in diuerſis.not.glo.ꝛ Bar.in l.iij.in prin.ȷ.de codi.
r POMA. ¶ Et iſtud facit Vide Alexand.conſil.cxxij.ꝛ vide que poſui in l.j.ff.ſol.matr..ꝛ vide etiā Alex.conſil.cxij.in verſic.non ob. vbi limitat niſi ita preſumendo actus,de quo agitur vitiaretur, q: tunc preſumeretur,quod immo ſecundum in ordine,eſſet prius fa⸗ctum.ꝛ lxxxj.volu.ij.
s ALEX. ¶ Pro caſu. Vide eundem Bart.in l.j.in prin.ff.ſol.mat. Ibidem ſi reperiuntur duo inſtrumēta in vna charta, preſumitur primo celebratum,quod eſt primo ſcriptū Bene facit l.ſi quis ex argentariis.§.ſi initium.ff.de eden.ꝛ hoc expreſſe tenet Bal.in l.de reb.C.de dona.ante nupt.ꝛ Bal.hic in §.quibus.limita ſingulari⸗ter ꝑ Bal.ꝛ Imo.in l.cū in teſtamēto.de her.inſt. Bene facit ꝙ no. Bar.ī l.ij.§.priꝰ.ī fi.ff.de vul.ꝛ pu.ꝛ vide q̄ dixi poſt Bar.ī d.§.priꝰ.
t ALEX. ¶ Et conſule. Sed an valeant ſine data,ſimiliter in ſtatu te,vide Bart.in extrauagan.qui ſint rebelles.in ver.data.ꝛ an ſta⸗tutum debeat edi cum die ꝛ conſule,ꝛ an requirat ſcripturam vide que dixi in rub.ff.de ope.nou.nuntia.

De ſumma trinitate. Rubrica IIII.

LEX I.

1 Relatiuum,quis,ponit̄ declaratiue,augmētatiue,ꝛ reſtrictiue.
3 Verbum,volo quandoque inducit diſpoſitionem.
5 Religio,quomodo ſumatur,ꝛ quid nobis afferat.
6 Vſure,quomodo poſſunt de iure exigi,ꝛ vt intereſſe peti.nu.8.
9 Dementia alia vera,alia ficta.
10 Argumentum de periuro ad hereticum,quando procedat.
11 Heretici hodie ſunt infames,ꝛ repelluntur a teſtimonio.
12 Infames de facto,quando poſſunt teſtificari.
13 Heretici qua pena puniantur.
14 Statutum loci contractus,quo ad ſolennitatem eius attenditur.
15 Quo ad ordinationem litis inſpicitur locus iudicii.
16 Locus contractus circa dubia que oriuntur tempore cōtractus, ſecundum naturam ipſius inſpicitur,fallit in dote,numero 17.
18 Statuta quenam circa dubia que oriuntur poſt contractum,pro⸗pter negligentiam,vel moram,attendantur.
19 Statutum loci viri,quo ad lucrum dotis inſpicitur.
20 Reſtitutio ex leſione contingente in ipſo contractu,quando peti⸗tur,quod ſtatutum attendatur.
Forenſis delinquens in loco ſecundum que ſtatuta puniatur.
21 Statutū ꝙ teſtamentū corā duobꝰ teſtib.poſſit fieri,valet.ꝛ nu.22. Et an comprehendat forenſem ibi teſtantem.24.
23 Solēnitas publicādi teſtamētum.pōt per ſtatutū minui,ꝛ mutari.
25 Statutū circa ea,q̄ ſunt voluntarie iuriſdictiōis ꝯprehēdit forēſes.
26 Statutum quod filiuſfamilias poſſit teſtari, non comprehendit filiumfamilias ibi teſtantem.
27 Statutum vbi res eſt ſita,ſeruari debet.
28 Statutum,ꝛ conſuetudo laicorum,quando liget clericos.
29 Statuta cōtra priuilegia clericoꝝ dicūtur eſſe ꝯ libertatē eccleſie.
30 Cōſuetudo laicoꝝ ī his q̄ ptinēt ad ꝓceſſū,ſeruat̄ ī foro ecclaſt.co.
31 Statutum,ꝙ teſtamenta inſinuentur,ligat clericos.
32 Statutum quandoque porrigit effectum extra territorium.
33 Statutum quod filia femina non ſuccedat,cum ſit prohibitum,ꝛ odioſum,non trahitur ad bona alibi ſita.
34 Statutum permiſſiuum, quando habet locum extra territorium.
35 Inſtrumenta confecta a notario extra territoriū,faciūt vbiqʒ fidē.
36 Teſtamentum conditum coram quatuor teſtibus,ſecundū diſpo⸗ſitionem ſtatuti loci,valet etiam quo ad bona ſita extra territoriū.
37 Lex pōt facere,ꝙ quis decedat ꝑ parte teſtatꝰ,ꝛ pro ꝑte inteſtatꝰ.
38 Statutū habilitans perſonā,qn̄ trahatur extra territoriū.ꝛ nu.41.
39 Actus voluntarie iuriſdictionis,non poſſunt exerceri extra iuriſ⸗dictionem concedentis,qui ſit inferior a principe num.40.
41 Aditio hereditatis,porrigit effectū ſuum extra ciuitatē.ꝛ nu.43.
42 Conſuetudo Anglie,ꝙ primogenitus ſuccedat in omnibus bo⸗nis,quando trahatur ad bona alibi ſita.
44 Statutum punitiuū quando porrigat effectū ſuū extra territoriū.
45 Delinquens in loco efficitur de iuriſdictione loci.
46 Forenſes duo exiſtentes in exercitu Peruſino,ſi in territorio Are tino delinquant,poterunt puniri per poteſtatem Peruſii.

Statutum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN